

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЧИННИКИ СУЧАСНОЇ ЕКСПОРТНОЇ ТА ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Зовнішня торгівля України на сучасному етапі є надзвичайно динамічною. За підсумками 2017 року обсяг експорту товарів з України збільшився на 19% до 2016 року та становить \$43,3 млрд. Зберігається тенденція до збільшення сировинного експорту, зокрема, приріст обсягів мінерального палива становить 77%, руд та шлаків – 40% і насіння та плоди олійних рослин -34,2%. Понад 30% експортних поставок здійснювалось до Туреччини, Німеччини, Італії, Китаю, Угорщини, США та Іспанії. Імпорт домінував з Туркменістану, Німеччини., США, Польщі, Італії, Казахстану та Швеції і разом становили понад 36%. До РФ здійснювалось 17% експортних та 36,8% імпорتنих надходжень. Понад 40% обсягу експорту становили поставки неблагородних металів. Майже 39% припадало на мінеральні продукти, машини, устаткування та механізми, продукцію хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, зернових культур, текстилю та текстильних виробів. Поступово зростає експорт готової продукції, у т.ч. меблів — на 36,3%, виробів з чорних металів – 30%. Зовнішньоторговельний обіг збільшився на 29,8% до \$92,8 млрд, а сальдо зовнішньої торгівлі товарами залишається від'ємним -\$6,3 млрд, що більше в 4 рази порівняно з 2016 роком (*Державний комітет статистики України, 2018*). Це свідчить про недостатнє покриття витрат на імпорт надходженнями від експорту. Негативний торговельний баланс відобразився на уповільненому зростанні економіки. О. Охріменко (*Охріменко О., 2018*) охарактеризував цю ситуацію як «очікуваний парадокс» і зазначив, що підвищити показники експорту України до рівня 2013 р. найближчими роками не вдасться. Інші експерти оцінюють зменшення закупівлі енергетичних ресурсів Україною за кордоном, перш за все, природного газу, порівняно з 2013 р. як результат економічної стагнації, а не підвищення енергоефективності.

Зазначимо, що динаміка зовнішньої торгівлі товарами в Україні протягом останніх 15 років мала нестійкий характер. При цьому, закріпилися позиції України як виробника і постачальника сировинної та низькотехнологічної продукції. Сформувалася малоперспективна модель міжнародної спеціалізації економіки України, яка може бути конкурентоспроможною на зовнішньому ринку переважно завдяки перевагам у вартості природних ресурсів і робочої сили, а не технологічним перевагам. В умовах традиційно високої функціональної відкритості економіки країни це обумовлює значну її чутливість до зовнішніх чинників. Нарощення експорту на даний час має суттєві загрози для України, основна з яких полягає у закріпленні за нашої країною ролі сировинно-аграрної держави, про що йшлося вище. Цей висновок впливає також з аналізу вітчизняної політики у сфері освіти і науки та потребує деталізації в окремому науковому дослідженні.

Політика підтримки експортної активності українських підприємств повинна поєднувати заходи з просування експорту, запровадження податкових та митних інструментів підтримки експорту, спрощення процедур торгівлі та регуляторних вимог для зниження трансакційних витрат експортерів, активізації надання технічної допомоги і фінансової підтримки експорту, розбудови механізмів інформаційної, правової та методичної підтримки експортерів. Це сприятиме активізації експортної діяльності не лише у напрямку збільшення обсягів експорту, але й щодо раціоналізації структури експорту шляхом збільшення готової продукції з високим рівнем доданої вартості, високотехнологічної продукції, освоєння українськими виробниками нових ринків, зниження витрат на здійснення експортної діяльності зниження і виконання митних процедур і формальностей. У цьому контексті основним комплексним фактором є підписання Україною угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, яке суттєво трансформувало географічну і товарну структуру як експорту, так й імпорту України і внесло помітні поправки в інструментарій зовнішньоторговельної політики.

Стратегія розвитку експортно-імпоротної діяльності України повинна враховувати такі чинники: а) торгівлю готовою продукцією на світовому ринку витісняє обмін науково-технічними досягненнями; б) частка взаємного обміну деталями, компонентами, вузлами в міжнародній торгівлі зростає; в) матеріально-технічне забезпечення виробництва фірми не обмежується національним ринком. Ефективна експортно-імпортна діяльність як на макро-, так і на мікрорівні базується на раціональному використанні людського капіталу і стимулюванні його розвитку.

1. *Державний комітет статистики України. 2018. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.*

2. *Національний банк України. Статистика 2018. 3.Олександр Охріменко.(2018 р.) Думка: Парадокси зовнішньої торгівлі України.*